

CCBE-INFO

Biuletyn

Temat specjalny:
*Akt w sprawie
sztucznej inteligencji*

**Temat
specjalny**

2

**Europejski
Dzień Prawnika
2021**

5

**Główne
wydarzenia
i działania
CCBE**

7

Temat specjalny: *Akt w sprawie sztucznej inteligencji*

Wywiad z Jiřím Novákem, Przewodniczącym Komisji CCBE ds. Prawa IT

Czego dotyczy projekt Aktu w sprawie sztucznej inteligencji?

Z prawnego punktu widzenia jest to projekt rozporządzenia ustanawiającego zharmonizowane zasady dotyczące sztucznej inteligencji. Inna nazwa to Akt w sprawie sztucznej inteligencji (Artificial Intelligence Act) albo w skrócie AIA. Jeżeli chodzi o jego zakres, to jest to ogólne rozporządzenie, które ma na celu ujęcie wszystkich aspektów prawnych sztucznej inteligencji w podobny sposób, w jaki czyni to dobrze znane ogólne rozporządzenie o ochronie danych (RODO).

AIA powinien uregulować zupełnie nowy obszar działalności człowieka. Chociaż być może powinienem powiedzieć: obszar działalności sztucznej inteligencji? Sztuczna inteligencja już funkcjonuje, jakkolwiek jeszcze nie w takim stopniu, w jakim wielu z nas wyobraża ją sobie na podstawie wielu filmów science fiction. Myślę, że w przypadku AIA prawodawcy lepiej niż zazwyczaj nadążają za rozwojem technologicznym, przy czym Komisja Europejska nie jest jedyną organizacją pracującą nad sposobami uregulowania problematyki sztucznej inteligencji. Również [Rada Europy](#), a zwłaszcza jej [Komitet CAHAI](#), także analizuje możliwe ramy prawne dla sztucznej inteligencji. CCBE jest członkiem tego komitetu, a Komisja CCBE ds. Prawa IT monitoruje jego prace.

Projekt Aktu w sprawie sztucznej inteligencji to najważniejsza europejska propozycja zmian ustawodawczych w zakresie AI.

Jiřím Novák, Przewodniczący Komisji CCBE ds. Prawa IT

Jaki wpływ na wymiar sprawiedliwości może mieć Akt w sprawie sztucznej inteligencji?

Żyjemy w czasach, w których możemy być świadkami zupełnie niezwykłych wydarzeń. W wyniku rozwoju technologii pojawia się nowe, nieistniejące wcześniej prawo. Można by też powiedzieć, że prawo to istniało wcześniej, jednak nigdy nie trzeba było go definiować. Chodzi o prawo do sędziego-człowieka.

Mówię oczywiście o pomysłach, które nie będą pojawiać się w najbliższym czasie, ale jak wspominałem przed chwilą, obecnie definiujemy warunki, w jakich powinna działać sztuczna inteligencja (AI). A dyskusje, które prowadzimy, nie tylko w CCBE, nad wypracowaniem podstawowych zasad AI, pokazują, jak łatwo ulec przekonaniu, że AI może rozstrzygać spory prawne. Łatwo sobie wyobrazić, że będzie ona rozstrzygać je znacznie szybciej, a może nawet lepiej, na przykład dzięki wykluczeniu indywidualnego, być może niecodziennego, światopoglądu sędziego.

W sprawach prostych pod względem faktycznym i prawnym, takich jak mandaty za parkowanie czy przekroczenie prędkości, idea decyzji podejmowanych przez AI nie musi być tak niepokojąca. W końcu wiele europejskich miast i państw członkowskich

stosuje już w przypadku tych wykroczeń automatyzację i algorytmy. Być może sztuczna inteligencja jest zbyt potężnym narzędziem do rozwiązywania tego rodzaju problemów. Wymieniam ten przykład, ponieważ na drugim końcu tej koncepcji znajduje się postępowanie sądowe, czy to cywilne, czy karne, które wymaga nie tylko interpretacji złożonego materiału dowodowego, ale również starannej oceny prawnej po ustaleniu faktów w danej sprawie.

Być może w przyszłości sztuczna inteligencja będzie w stanie prawidłowo ustalać fakty na podstawie dostępnych dowodów i odpowiednio stosować przepisy prawa. Jednak pytanie, na które staramy się odpowiedzieć, ma dwojaki i filozoficzny charakter.

Po pierwsze, obecnie sztuczna inteligencja jest rozumiana w ten sposób, że podejmuje ona decyzje bazując na doświadczeniach z przeszłości, czyli na danych, które nauczyła się ona interpretować. Życie przynosi wiele nowych sytuacji, a zatem prawo, które musi na nie reagować, również ewoluuje. Dobrym przykładem jest system Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Od momentu jego powstania prawa i wolności zapisane w Konwencji ewoluowały w reakcji na rozwój naszej cywilizacji. Przykładowo, termin „korespondencja” w kontekście prawa do prywatności jest dziś interpretowany znacznie szerzej aniżeli ponad siedemdziesiąt lat temu, kiedy zajmowali się nim autorzy Konwencji. [Konwencja jest żywym instrumentem](#) i tylko czas pokaże, czy sztuczna inteligencja będzie w stanie przyjąć podobne podejście do interpretacji prawa.

Drugi poziom jest bardziej kluczowy, gdyby AI była w stanie kształtować prawo dzięki interpretacji. Zasadniczo proces podejmowania decyzji przez sędziego nie jest niczym innym jak oceną zgodności działań z moralnymi regułami postępowania, które zostały zapisane w prawie i podlegają następnie interpretacji (system prawa kontynentalnego), albo są ustanawiane w wyniku decyzji podejmowanych przez sędziów (system common law). W ten sposób sędziowie wpływają na społeczeństwo i kierują pożądanymi zachowaniami jego członków. Jeżeli pozostawimy to sztucznej inteligencji, pozwalając jej osądzać, wówczas moralne zasady ludzkiego postępowania nie będą już określane przez ludzi, ale przez sztuczną inteligencję. Czy ludzkość chce się podporządkować maszynom? Uważam, że nie, i być może nie jestem w tym przekonaniu odosobniony, a prawo do sędziego-człowieka szybko staje się ważnym elementem debaty na temat roli sztucznej inteligencji w wymiarze sprawiedliwości oraz w kontekście zasady rzetelnego procesu.

Odpowiadając na pytanie, nie sądzę, aby prawodawcy pozwolili sztucznej inteligencji decydować w sprawach sądowych. Jednak potrzeba usprawnienia postępowania sądowego doprowadzi do wykorzystywania sztucznej inteligencji w tych przypadkach, w których będzie to możliwe, na przykład w analizie właściwego orzecznictwa. Nawet obecne badania nad sztuczną inteligencją pokazują, że jej rozwój i wykorzystanie muszą być zgodne ze ściśle określonymi zasadami, takimi jak zasada wyjaśnialności. Będzie to także dotyczyć wykorzystania sztucznej inteligencji w wymiarze sprawiedliwości.

Jakie jest stanowisko CCBE w sprawie tego projektu?

Rolą CCBE zawsze była ochrona rządów prawa, wartości demokratycznych i praw człowieka. Nie inaczej jest w przypadku zakresu prac Komisji ds. Prawa IT, które obejmują sztuczną inteligencję i jej uregulowanie. Przecież [dokument określający stanowisko CCBE](#) w kwestii Aktu w sprawie sztucznej inteligencji, który został zatwierdzony przez Stały Komitet w październiku bieżącego roku, nie jest jedynym ani nawet pierwszym dokumentem CCBE na temat sztucznej inteligencji. Komisja CCBE ds. Prawa IT zajmuje się tym zagadnieniem od dłuższego czasu, a jej stanowisko można znaleźć na przykład w [uwagach](#) do komunikatu w sprawie cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości w UE, w [odpowiedzi](#) udzielonej w ramach konsultacji dotyczących Białej Księgi Komisji Europejskiej w sprawie sztucznej inteligencji, jak również w jej własnych [analizach](#) na temat prawnych aspektów sztucznej inteligencji.

Nie jest zatem zaskoczeniem, że w najnowszym dokumencie przedstawiającym stanowisko CCBE podkreśla się poszanowanie podstawowych wartości właściwych dla zawodu prawnika oraz zasad rzetelnego procesu, w tym zachowania poufności między prawnikiem a klientem. Podkreśla się w nim również prawo do sędziego-człowieka, o czym mówiłem już wcześniej. W obszarach, w których AI mogłaby znaleźć zastosowanie, nalegamy na przestrzeganie wymogów przejrzystości i wyjaśnialności AI oraz innych zasad etycznych związanych z AI. W ramach prac Komisji CCBE ds. Migracji zwracamy uwagę na potrzebę wprowadzenia moratorium na stosowanie zautomatyzowanych technologii w ramach kontroli granicznej i migracyjnej dopóki nie zostaną one poddane niezależnej ocenie pod kątem zgodności z międzynarodowymi standardami w dziedzinie praw człowieka. Pamiętajmy również o konieczności uregulowania kwestii odpowiedzialności za sztuczną inteligencję, która wciąż czeka na szczegółową analizę.

Należy stwierdzić, że CCBE nie jest osamotniona w swoim stanowisku. Równoległe z prezentacją Aktu w sprawie sztucznej inteligencji Komisja LI BE Parlamentu Europejskiego przygotowała [rezolucję w sprawie sztucznej inteligencji w prawie karnym i jej wykorzystania przez policję oraz organy sądowe w sprawach karnych](#), która została przyjęta na kilka dni przed stanowiskiem CCBE. Rezolucja ta ma ogromne znaczenie dla kolejnych etapów procesu legislacyjnego. W gruncie rzeczy stanowisko Parlamentu jest zgodne ze stanowiskiem CCBE, nawet jeżeli koncentruje się ono na sprawach karnych. Rezolucja mówi o konieczności pełnego poszanowania prawa do rzetelnego procesu, prawa do obrony i równości stron w ramach zastosowań sztucznej inteligencji wykorzystywanych przez organy ścigania i sądownictwo. Europoście wzywają do wprowadzenia zakazu

stosowania szeregu narzędzi AI, takich jak wykorzystanie sztucznej inteligencji, które mogłoby skutkować masową inwigilacją, wykorzystanie AI i powiązanych technologii do proponowania rozstrzygnięć sądowych albo wykorzystanie AI do predykcijnego zarządzania policją oraz do automatycznej analizy i/lub rozpoznawania ludzkich cech w publicznie dostępnych miejscach.

Jak wygląda aktualna sytuacja i jakie będą kolejne kroki w procesie legislacyjnym?

Jeżeli chodzi o kolejne kroki dotyczące samego Aktu w sprawie sztucznej inteligencji, to jest on procedowany w ramach normalnego postępowania ustawodawczego. W najbliższych miesiącach sprawozdawca komisji IMCO, odpowiedzialnej w Parlamencie Europejskim za ten akt prawny, przygotuje projekt sprawozdania zawierający poprawki do projektu. Sprawozdanie to oraz poprawki zgłoszone przez europosłów zostaną przedyskutowane i ostatecznie zatwierdzone przez Komitet oraz Zgromadzenie Plenarne. W Radzie UE na poziomie technicznym i politycznym przyjęte zostanie podejście ogólne.

Oczekuje się, że negocjacje międzyinstytucjonalne („rozmowy trójstronne”) między Parlamentem Europejskim a Radą będą prowadzone w oparciu o ogólne podejście Parlamentu Europejskiego i Rady. Podczas rozmów trójstronnych obydwie instytucje będą dążyć do osiągnięcia porozumienia w sprawie projektu tak, aby można go było przyjąć.

Komitet CCBE ds. Prawa IT nieustannie monitoruje proces legislacyjny i będzie reagować na rozwój sytuacji zgodnie ze stanowiskiem CCBE.

Na koniec pragnę zauważyć, że odpowiedzi zostały przetłumaczone z języka oryginalnego na język angielski przy użyciu narzędzia tłumaczącego wspomaganego przez sztuczną inteligencję. Sztuczna inteligencja jest już faktem.

Dokument przedstawiający stanowisko CCBE dotyczące Aktu w sprawie sztucznej inteligencji

W stanowisku przyjętym 8 października 2021 r. CCBE wzywa instytucje UE do przyjęcia szczegółowych przepisów dotyczących wykorzystania AI w wymiarze sprawiedliwości. CCBE stoi na stanowisku, że cały proces podejmowania decyzji musi pozostać działalnością kierowaną przez człowieka, a od sędziów-ludzi należy wymagać ponoszenia pełnej odpowiedzialności za wszystkie decyzje. Prawo do sędziego-człowieka powinno być zagwarantowane na wszystkich etapach postępowania. Ponadto CCBE podkreśla, że projekt powinien wykluczać stosowanie narzędzi AI, które mogą naruszać podstawowe prawa człowieka, takich jak predykcyjne działania policji. Przy wykorzystywaniu AI przez organy ścigania należy ściśle przestrzegać zasad przejrzystości i wyjaśnialności. Projekt musi zawierać wyraźny zakaz dotyczący punktacji społecznej i automatycznego rozpoznawania ludzkich cech w publicznie dostępnych miejscach. Powinien on ograniczyć wykorzystanie i zastosowania systemów AI naruszające dostęp do praw i świadczeń socjalnych. Należy wprowadzić zakaz lub moratorium na stosowanie zautomatyzowanych technologii w ramach kontroli granicznej i migracyjnej dopóki nie zostaną one poddane niezależnej ocenie pod kątem zgodności z międzynarodowymi standardami w dziedzinie praw człowieka. Ponadto CCBE podkreśla, że należy przyjąć szczegółowe przepisy dotyczące kwestii odpowiedzialności za AI.

Europejski Dzień Prawnika 2021

#ELD2021

Europejski Dzień Prawnika (EDP) jest co roku obchodzony 25 października w celu podkreślenia wspólnych wartości prawników oraz ich niezbędnej roli w obronie i propagowaniu praworządności, a także ich wkładu w system wymiaru sprawiedliwości. EDP jest organizowany w ramach **Europejskiego Dnia Sprawiedliwości** ustanowionego w celu przybliżenia obywatelom wymiaru sprawiedliwości oraz promowania prac Rady Europy i Komisji Europejskiej w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości. Celem Europejskiego Dnia Sprawiedliwości jest informowanie obywateli o ich prawach i wzmacnianie zaufania do systemów sądowniczych, a także zapoznanie ich z rozwojem sytuacji w dziedzinie prawa.

“

European Lawyers' Day is an important momentum to highlight lawyers' irreplaceable role in the justice system and in the defence and promotion of the rule of law.

Justice cannot function properly without independent lawyers and bars. Lawyers' independence is a prerequisite to properly defend clients, including in their actions against the State, to build trust between lawyers and their clients, to preserve the rule of law and to fulfil lawyers' crucial role to prevent the abuse of powers.

—
Margarete von Galen
 CCBE President

Nie ma sprawiedliwości bez niezależnych prawników!

W tym roku temat przewodni EDP brzmiał: „**Nie ma sprawiedliwości bez niezależnych prawników**”. Niezależność prawników i ich samorządów zawodowych jest niezbędnym elementem wykonywania prawniczego zawodu w sposób pozwalający na realizację jego misji polegającej na właściwej obronie obywateli, w tym obrony działań, które podejmują oni przeciwko państwu, budowie zaufania między prawnikami i ich klientami, zachowaniu praworządności oraz wypełnianiu kluczowej i niezastąpionej roli w zapobieganiu nadużyciom władzy. Jest to również okazja do rzucenia pewnego światła na ataki na prawników, które często wynikają z utożsamiania ich z klientami lub sprawami klientów. Obecnie prawnicy są

wciąż nękani, zastraszani, utożsamiani ze swoimi klientami, aresztowani, ścigani, a nawet mordowani z powodu swojej zawodowej działalności, także w Europie. EDP 2021 był również okazją do ponownego podkreślenia potrzeby przyjęcia wiążącej europejskiej konwencji o zawodzie prawnika w celu zachowania niezależności prawniczych zawodów, integralności wymiaru sprawiedliwości i praworządności.

Z tej okazji niektóre samorzędy zawodowe i stowarzyszenia prawnicze zorganizowały szereg imprez, z którymi można zapoznać się na [stronie internetowej CCBE](#) oraz na stronie [Rady Europy](#).

Konieczność przyjęcia europejskiej konwencji o zawodzie prawnika

Ponadto CCBE zorganizowała specjalne wydarzenie: internetowy okrągły stół pt. „Wiążący instrument prawny dotyczący zawodów prawniczych: konieczność w kontekście zapewnienia właściwego wymiaru sprawiedliwości oraz poszanowania zasady rządów prawa”. Celem okrągłego stołu, bazującego na ustaleniach [analizy wykonalności](#) pt. „Nowy, wiążący lub niewiążący europejski instrument prawny dotyczący zawodu prawnika - możliwa wartość dodana i skuteczność”, która została przygotowana przez Jeremy’ego MacBride’a pod auspicjami Europejskiego Komitetu Współpracy Prawnej (CDCJ), było zgromadzenie przedstawicieli Rady Europy, prawników i przedstawicieli organizacji prawniczych w celu przedyskutowania potrzeby przyjęcia europejskiej konwencji o zawodzie prawnika. W wydarzeniu tym wzięło udział 120 uczestników.

Więcej informacji na temat okrągłego stołu na [stronie internetowej CCBE](#).

Okrągły stół rozpoczął się od przemówienia wygłoszonego przez Przewodniczącą CCBE, Margarete von Galen, która podkreśliła silne poparcie CCBE dla nowego, wiążącego instrumentu prawnego dotyczącego zawodu prawnika. Przypomniała ona w tym względzie [stanowisko CCBE przyjęte 8 października 2021 r.](#), w którym podkreślono, że istnieją istotne powody dla przyjęcia nowego, wiążącego instrumentu prawnego dotyczącego zawodu adwokata. Po pierwsze, zapewniłoby to zarówno jurysdykcjom krajowym, jak i Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka nowe, dodatkowe i szczegółowe przepisy prawne, do których mogłyby się one odwoływać w sprawach dotyczących zawodów prawniczych. Po drugie, takiemu nowemu wiążącemu instrumentowi prawnemu towarzyszyłby mechanizm wdrożeniowy, który mógłby polegać na możliwości wnoszenia skarg do organu odpowiedzialnego za orzekanie w sprawie indywidualnych lub zbiorowych skarg dotyczących nieprzestrzegania standardów określonych w instrumencie lub alternatywnie na systemie okresowych sprawozdań państw członkowskich Rady Europy, z zastrzeżeniem wkładu wnoszonego przez prawników, samorzady i stowarzyszenia prawnicze oraz ich międzynarodowe zrzeszenia, takie jak CCBE, z możliwością przyjmowania zaleceń przez Komitet Ministrów.

Po jej wystąpieniu głos zabrał Dyrektor Dyrekcji Praw Człowieka Rady Europy, Christophe Poirel, który przypomniał, że *„swoboda wykonywania zawodu prawnika jest niezbędna dla pełnej realizacji podstawowego prawa do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Nie ulega wątpliwości, że przyjęcie przyszłego instrumentu prawnego w tej dziedzinie, pozwalającego na lepszą ochronę prawników w wykonywaniu ich zawodu, przyczyniłoby się do wzmocnienia demokracji, praworządności i praw człowieka, które stanowią istotę Rady Europy.”* Następnie odbyła się moderowana przez Laurenta Pettiti, Przewodniczącego Grupy Roboczej CCBE ds. Konwencji Europejskiej, dyskusja z udziałem uczestników oraz Christopha Henrichsa, Wiceprzewodniczącego Europejskiego Komitetu Współpracy Prawnej (CDCJ), Frederika Krenca, sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Diego Garcii-Sayana, Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. niezależności sędziów i prawników.

Podczas swojej prezentacji wiceprzewodniczący CDCJ stwierdził, że *„nowy instrument europejski powinien określać standardy zarówno bardziej precyzyjnie, jak i kompleksowo. Ten wiążący lub niewiążący instrument prawny byłby krokiem naprzód zarówno dla prawników, jak i dla ich klientów, pod warunkiem, że poziom prawa i ochrony będzie wyższy niż obecnie i że państwa członkowskie zgodzą się na jego stosowanie”*.

Frederic Krenc, sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, podkreślił kluczową rolę prawników w obronie praw obywateli i rządów prawa, potwierdzając szczególny status prawnika jako uczestnika wymiaru sprawiedliwości, który w związku z tym wymaga szczególnej ochrony zarówno na sali sądowej, jak i poza nią.

Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. niezależności sędziów i prawników ponownie wyraził swoje zdecydowane poparcie dla nowego wiążącego instrumentu prawnego dotyczącego zawodu prawnika i podkreślił, że niezwykle istotne jest, aby ta przyszła konwencja, jeżeli zostanie przyjęta, była otwarta również dla krajów, które nie są państwami członkowskimi Rady Europy. Podkreślił również ważne prace prowadzone przez CCBE na rzecz zagrożonych prawników na całym świecie stwierdzając, że wysoko ceni sobie doskonałą współpracę między nim a CCBE.

Wydarzenie zakończyło się uwagami końcowymi wygłoszonymi przez senatora i przedstawiciela Federacji Rosyjskiej w Komisji Zagadnień Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (PACE), Aleksandra Baszkina, który na wstępie podkreślił, że w celu zbudowania zaufania publicznego do rządów prawa i równości wobec prawa wszystkie państwa członkowskie Rady Europy mają obowiązek zagwarantować swobodne wykonywanie prawniczych zawodów, co obejmuje zagwarantowanie prawnikom zawodowych praw, takich jak zapewnienie im szybkiego kontaktu z klientami, zagwarantowanie zasady zachowania poufności oraz powstrzymanie się od ingerowania w zgodną z prawem działalność zawodową prawników. Na zakończenie przypomniał zalecenie PACE wzywające do przyjęcia europejskiej konwencji o zawodzie prawnika, tym bardziej, że istniejące instrumenty prawne chroniące niektóre prawa związane z wykonywaniem prawniczych zawodów, jakkolwiek użyteczne, nie stworzyły warunków niezbędnych dla efektywnej odpowiedzialności podmiotów państwowych i niepaństwowych, zwłaszcza ze względu na ich niewiążący charakter.

Główne wydarzenia i działania CCBE

Ministerialne Forum Cyfrowego Wymiaru Sprawiedliwości

12 października 2021 r. Przewodnicząca CCBE, Margarete von Galen, wzięła udział w Ministerialnym Forum Cyfrowego Wymiaru Sprawiedliwości, którego gospodarzem była Komisja Europejska. Forum skupiło się na cyfrowej transformacji systemów wymiaru sprawiedliwości w UE, podkreślając wyzwania i możliwości w tej dziedzinie. Przewodnicząca CCBE wzięła udział w sesji poświęconej całościowemu podejściu UE do kwestii cyfryzacji w świetle ogólnych zasad i potrzeb społeczeństwa oraz poszczególnych zawodów prawniczych. Podzieliła się swoimi poglądami na temat wpływu nowych technologii cyfrowych i sztucznej inteligencji na dostęp do wymiaru sprawiedliwości, jak również na jakość systemu sądowego.

Dialog polityczny wysokiego szczebla „Jak zapewnić przestrzeganie zasad państwa prawa?”

15 października 2021 r. Przewodnicząca CCBE uczestniczyła w dialogu politycznym wysokiego szczebla „Jak zapewnić przestrzeganie zasad państwa prawa?” zorganizowanym przez Szkołę Ponadnarodowego Zarządzania we Florencji we Włoszech. Duża liczba uczestników, w tym Vera Jourova (wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej), wymieniła między sobą poglądy na takie tematy, jak niezawisłość sądów, pluralizm mediów oraz środki związane z COVID-19.

Konferencja na temat praw podstawowych i rządów prawa

4 listopada 2021 r. Sekretarz Generalny CCBE, Simone Cuomo, wzięł udział w dyskusji panelowej na temat wymiaru sprawiedliwości podczas konferencji „Prawa podstawowe i rządy prawa - spojrzenie społeczeństwa obywatelskiego na europejski mechanizm rządów prawa” zorganizowanej przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES). Podkreślił, że rządy prawa są niemożliwe bez dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a prawnicy są kluczem do zapewnienia tego dostępu dzięki świadczeniu pomocy osobom w dochodzeniu i egzekwowaniu ich praw, gdy są one naruszane. Rola samorządów i stowarzyszeń prawniczych w gwarantowaniu niezależności i uczciwości zawodowej prawników jest więc kluczowym elementem rządów prawa, który wymaga stałej ochrony.

Październikowe posiedzenie Komitetu Stałego CCBE

Po ponad półtorarocznym okresie spotkań online, spowodowanym pandemią COVID-19, 8 października w Brukseli odbyło się stacjonarne posiedzenie Komitetu Stałego CCBE. Główne tematy porządku obrad obejmowały przyjęcie stanowisk CCBE dotyczących [pakietu legislacyjnego dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy](#), [Aktu w sprawie sztucznej inteligencji](#), potrzeby przyjęcia [europejskiej konwencji o zawodzie prawnika](#), a także w sprawie konsultacji dotyczących [oceny dyrektywy w sprawie praw ofiar](#) (szczegóły dotyczące przyjętych stanowisk w dalszej części dokumentu). Ponadto CCBE jednogłośnie przyjęła [oświadczenie](#) wyrażające głębokie zaniepokojenie orzeczeniem polskiego Trybunału Konstytucyjnego (sprawa nr K13/21 z 7 października 2021 r.) stwierdzającego, że wyższość prawa europejskiego nad prawem polskim jest niezgodna z Konstytucją RP. W swoim oświadczeniu CCBE powtórzyła, że wszystkie państwa członkowskie UE muszą przestrzegać podpisanych traktatów i orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także potwierdziła, że wartości i zasady UE muszą być jednakowo stosowane.

CCBE miała również przyjemność powitać Emmanuela Crabita, Dyrektora ds. Praw Podstawowych i Rządów Prawa w Dyrekcji Generalnej ds. Sprawiedliwości (DG JUST) Komisji Europejskiej, który przedstawił [Sprawozdanie na temat rządów prawa w 2021 r.](#) oraz [Tablicę wyników wymiaru sprawiedliwości w UE](#). Pan Crabit podziękował CCBE za wkład i wsparcie w gromadzeniu informacji do obydwu sprawozdań. Podkreślił, że w sprawozdaniu na temat rządów prawa uznano znaczenie prawników dla skutecznego i niezależnego wymiaru sprawiedliwości. Odpowiedział on również na szereg pytań i opinii wyrażonych przez członków CCBE na temat sprawozdania.

Stanowisko CCBE w sprawie oceny dyrektywy o prawach ofiar

W październiku 2021 r. CCBE przyjęła i przedstawiła [odповідь w ramach konsultacji publicznych pt. „Wspieranie ofiar przestępstw - ocena dyrektywy w sprawie praw ofiar”](#). W dokumencie CCBE stanęła na stanowisku, że dyrektywa jest pozytywnym krokiem w kierunku ochrony praw ofiar. Jeżeli chodzi o potencjalne dalsze udoskonalenia, podkreśla się, że można by rozważyć włączenie terminu „domniemana ofiara” obok terminu „ofiara” tak, aby znaleźć odpowiednią równowagę między prawami procesowymi przysługującymi ofiarom a prawami przysługującymi oskarżonym. Ponadto w sprawozdaniu proponuje się wzmocnienie praw ofiar w zakresie prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego, prawa do otrzymywania informacji na temat własnej sprawy oraz prawa do pomocy prawnej. Wśród innych kwestii podkreślonych przez CCBE znalazło się również prawo ofiar i/lub ich prawników do dostępu do akt sprawy karnej i sporządzania ich kopii, a także wzmocnienie roli prawników.

Warsztaty CCBE mające na celu wzmocnienie współpracy pomiędzy samorządami prawniczymi

7 października Komitet Prawników UE zorganizował warsztaty pt. «Jak wzmocnić współpracę między samorządami prawniczymi». Ideą tych warsztatów było zorganizowanie roboczej wymiany informacji dla lokalnych, regionalnych i krajowych samorządów prawniczych oraz pokazanie jak powinna wyglądać współpraca między nimi. Warsztaty zostały otwarte i poprowadzone przez Joannę Wis-ta-Ptonka, Przewodniczącą Komitetu Prawników UE. W ich trakcie skoncentrowano się na trzech tematach zaprezentowanych przez trzech ekspertów CCBE: Carlo Forte, Luca Vanheeswijcka i Stephanie Alves. Po każdej prezentacji miała miejsce sesja pytań i odpowiedzi. Omówiono następujące tematy: 1) Współpraca administracyjna w ramach TFUE i różne systemy współpracy (IMI, Solvit itp.); 2) Współpraca między krajowymi samorządami prawniczymi w zakresie dyrektywy w sprawie zakładania przedsiębiorstw (podstawa prawna: Dyrektywa 98/5); 3) Współpraca między krajowymi samorządami prawniczymi za pośrednictwem CCBE. Wśród najważniejszych wniosków należy wymienić potrzebę i znaczenie wymiany informacji między samorządami prawniczymi oraz konieczność refleksji nad narzędziami, które mogłyby tę wymianę ułatwić.

Ostatni krok w kierunku modelowego kodeksu postępowania

8 października 2021 r. przyjęto [preambułę](#) i [modelowy artykuł w sprawie opłat](#) modelowego kodeksu deontologicznego CCBE. Zostały one przyjęte po przyjęciu modelowych artykułów dotyczących relacji między prawnikami w maju 2021 r., relacji z klientami w 2020 r., niezależności prawników w 2017 r. oraz modelowych artykułów dotyczących konfliktu interesów i poufności w 2016 r. Na ostatnim etapie kompletny zbiór przepisów zostanie przedłożony do zatwierdzenia na grudniowej Sesji Plenarnej CCBE. Po przyjęciu stworzą one modelowy kodeks deontologiczny, który będzie niewiążącym źródłem inspiracji dla samorządów i stowarzyszeń prawniczych przy opracowywaniu lub zmianie ich własnych krajowych kodeksów deontologicznych.

Uregulowanie usług prawniczych

CCBE przyjęła [uwagi](#) dotyczące niedawno opublikowanych analiz DG GROW: „[Badanie wpływu otoczenia regulacyjnego na cyfrową automatyzację profesjonalnych usług](#)” oraz raport podsumowujący badanie pt. „[Mapowanie i ocena barier prawnych i administracyjnych w sektorze usług](#)”. W dokumencie omówiono poszczególne założenia i wyniki badań oraz szczegółowo wskazano na ich niedoskonałości. Ponadto w uwagach skrytykowano ogólne podejście, które, jak się wydaje, przyjęła Komisja i które zostało odzwierciedlone w tych badaniach. CCBE stoi mianowicie na stanowisku, że usługi prawne nie mogą być traktowane jak inne usługi, a w badaniach nie poświęcono wystarczającej uwagi roli, jaką prawnicy odgrywają w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i rządów prawa. Dokument ten zawiera szereg zaleceń i wzywa Komisję do zmiany podejścia do regulacji usług prawnych.

Przeciwdziałanie praniu pieniędzy

CCBE wyraża zaniepokojenie pakietem dotyczącym przeciwdziałania praniu pieniędzy. Udział CCBE w kierunkowych konsultacjach FATF

Udział CCBE w kierunkowych konsultacjach FATF

8 października CCBE przyjęła [Wstępne uwagi](#) w sprawie pakietu dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML), przedstawionego przez Komisję 20 lipca. CCBE odnotowała publikację pakietu, a jej zamiarem było wyrażenie wstępnych, pierwszych uwag dotyczących tej propozycji przed zajęciem bardziej szczegółowego stanowiska. W przedmiotowych uwagach wstępnych CCBE uznaje potrzebę skutecznych przepisów AML/CFT i z zadowoleniem przyjmuje cel propozycji, jakim jest dalsza harmonizacja standardów. W dokumencie podkreślono jednak również brak pełnej oceny istniejących ram prawnych, ryzyko związane z nadzorem na szczeblu europejskim, znaczenie samoregulacji i niezależności zawodów prawniczych dla zapewnienia praworządności oraz ryzyko ingerencji w indywidualne przypadki. 13 października komitet ds. przeciwdziałania praniu pieniędzy spotkał się również z przedstawicielami DG FISMA, aby wysłuchać ich prezentacji na temat pakietu dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy i przeprowadzić w tej sprawie dyskusję.

16 września CCBE została zaproszona przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) do udziału w kierunkowych konsultacjach w celu wyjaśnienia Zaleceń FATF nr 18/23. Celem tego przedsięwzięcia jest wyjaśnienie przez FATF wymogów dotyczących wskazanych podmiotów i zawodów świadczących usługi niefinansowe (DNFBP) w zakresie wdrożenia ogólnogrupowych środków w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy/zwalczania finansowania terroryzmu. Zgodnie z Zaleceniami FATF DNFBP obejmują prawników, księgowych, dostawców usług powierniczych i firmowych, agentów nieruchomości, kasyna oraz dealerów zajmujących się obrotem metalami i kamieniami szlachetnymi. CCBE reprezentował Przewodniczący Komitetu AML, Rupert Manhart, który przedstawił uwagi na temat zadawanych pytań i powtórzył gotowość CCBE do dalszego zgłaszania uwag dotyczących wszelkich przewidywanych poprawek do zaleceń FATF.

Migracja

CCBE spotyka się ze Specjalnym Przedstawicielem Rady Europy ds. Migracji i Uchodźców

29 września 2021 r. Przewodnicząca Komisji CCBE ds. Migracji, Noemi Alarcon Velasco, spotkała się ze Specjalnym Przedstawicielem Rady Europy ds. Migracji i Uchodźców, Drahoslavem Štefánkiem, aby omówić możliwości przyszłej współpracy w celu zapewnienia poszanowania praw podstawowych osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, w tym prawa dostępu do prawnika. Spotkanie to było również okazją do przedyskutowania [Planu działania Rady Europy na rzecz ochrony osób narażonych na zagrożenia w kontekście migracji i azylu w Europie \(2021-2025\)](#), w szczególności w zakresie jego drugiego filaru oraz zasadniczej roli, jaką zawody prawnicze mają do odegrania w zapewnieniu poszanowania praw człowieka i praworządności dzięki dostępowi do wymiaru sprawiedliwości.

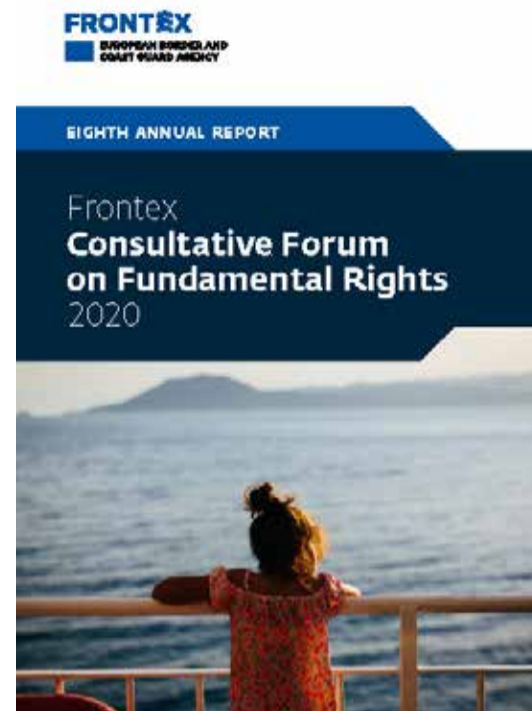
Od lewej do prawej: Carolina Lasen Diaz, radca prawny w Biurze Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ds. Migracji i Uchodźców, Noemí Alarcón Velasco, Przewodnicząca Komisji CCBE ds. Migracji, Drahoslav Štefánek, Specjalny Przedstawiciel Rady Europy ds. Migracji i Uchodźców oraz Nathan Roosbeek, Radca prawny CCBE

CCBE zostaje członkiem Forum Konsultacyjnego Frontexu

21 września 2021 r. CCBE została oficjalnym członkiem Forum Konsultacyjnego Frontexu. Członkostwo to stanowi dla CCBE doskonałą okazję do zapewnienia, aby głos przedstawicieli europejskich zawodów prawniczych był słyszalny w sprawach związanych z prawami podstawowymi.

Utworzone w 2012 r. Forum Konsultacyjne skupia kluczowe instytucje europejskie, organizacje międzynarodowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które doradzają Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej w kwestiach związanych z prawami podstawowymi. Rozporządzenie w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej, na którego podstawie działa Forum Konsultacyjne, stanowi, że Agencja i jej kierownictwo powinny konsultować się z Forum w sprawie strategii dotyczącej praw podstawowych, funkcjonowania mechanizmu rozpatrywania skarg, kodeksów postępowania, wspólnych programów szkoleniowych oraz wszelkich innych kwestii związanych z prawami podstawowymi. Agencja zapewnia również Forum terminowy i skuteczny dostęp do informacji dotyczących przestrzegania praw podstawowych, w tym poprzez ułatwianie kontroli na miejscu dotyczących jej działań i działań podejmowanych w następstwie zaleceń Forum. 20 października 2021 r. [Forum Konsultacyjne Frontexu ds. praw podstawowych opublikowało ósme sprawozdanie roczne za rok 2020](#). Więcej informacji na temat Forum i jego misji można znaleźć [tutaj](#).

Prawa człowieka

Wymiana informacji z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

22 października 2021 r. w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (ETPCz) odbyło się po raz pierwszy spotkanie z przedstawicielami krajowych samorządów i stowarzyszeń prawniczych państw członkowskich Rady Europy. Spotkanie to miało na celu doprowadzenie do szerszego i bardziej zinstytucjonalizowanego dialogu między ETPCz a krajowymi samorządami i stowarzyszeniami prawniczymi w Europie w celu zapewnienie lepszej ochrony praw człowieka dzięki działalności ETPCz oraz istotnemu wkładowi przedstawicieli zawodów prawniczych. Wydarzenie to, współorganizowane przez CCBE, rozpoczęło się od wprowadzających wystąpień Roberta Spano, Prezesa ETPCz, Marialeny Tsirli, Sekretarza ETPCz oraz Jamesa MacGuilla, Pierwszego Wiceprzewodniczącego CCBE.

Następnie spotkanie zostało podzielone na trzy panele dyskusyjne z następującymi wystąpieniami:

- Przewodniczący Stałej Delegacji CCBE przy Europejskim Trybunale Praw Człowieka (Piers Gardner) w pierwszym panelu poświęconym skuteczności rozpatrywania spraw, w tym strategii wpływu, polityki ustalania priorytetów, fazy niespornej, ugód i deklaracji jednostronnych, przedstawił niektóre propozycje zaprezentowane przez CCBE w [stanowisku dotyczącym reformy mechanizmu ETPCz](#).
- Przewodniczący Grupy Roboczej CCBE ds. europejskiej konwencji o zawodzie prawnika (Laurent Pettiti) w drugim panelu poświęconym poprawie metod pracy Trybunału i komunikacji z wnioskodawcami i ich przedstawicielami, poruszył kwestię funkcjonowania Reguły 47 oraz korespondencji i przedstawił niektóre wnioski wynikające z przesłanej przez CCBE do przedstawicieli zawodów prawniczych ankiety na temat funkcjonowania Reguły 47.
- Carri Ginter, prawnik z Estonii i szef działu rozstrzygania sporów oraz zarządzania ryzykiem w kancelarii prawniczej Sorainen, w trzecim panelu poświęconym technologiom informacyjnym, przedstawił środki komunikacji i zdalnego dostępu do akt spraw oraz podzielił się z ETPCz informacjami na temat procesu zaawansowanej cyfryzacji postępowań sądowych w Estonii.

Obrona obrońców

We wrześniu i październiku 2021 roku CCBE wysłała 12 listów i przyłączyła się do kilku inicjatyw wspierających zagrożonych prawników na Białorusi, w Chinach, Iranie, Nikaragui, Nigerii, na Filipinach, w Tajlandii, Tunezji i Turcji.

CCBE podpisała się również pod następującymi wspólnymi oświadczeniami i komunikatami prasowymi:

- Komunikat prasowy kilku organizacji i samorządów prawniczych w związku z prawną misją mającą na celu ustalenie faktów oraz monitorowanie i obserwowanie masowych procesów sądowych wytaczanych przeciwko prawnikom w Turcji;
- Wspólne oświadczenie żądające przywrócenia do pracy prawniczki Natalii Matskevich oraz wzywające białoruski samorząd prawniczy do powstrzymania się od wykorzystywania możliwości pozbawiania prawa wykonywania zawodu jako narzędzia odwetu na prawnikach.

Wszystkie listy CCBE popierające zagrożonych prawników oraz inne wspólne inicjatywy można znaleźć na [portalu praw człowieka CCBE „Obrona Obrońców”](#)

Ubezpieczenie z tytułu prowadzenia działalności zawodowej

27 września 2021 roku Przewodniczący Komisji Ubezpieczeń i przedstawiciele CCBE mieli okazję wymienić poglądy na temat ubezpieczenia ochrony prawnej. Celem była kontynuacja rozpoczętego w 2019 r. dialogu między obydwoma organizacjami oraz omówienie koncepcji opracowania wytycznych dotyczących praktycznych rozwiązań w przypadku trudności, jakie mogą pojawiać się w relacji prawnik-ubezpieczenie-ubezpieczony. Tematy będące przedmiotem dyskusji obejmowały m.in. swobodny wybór prawnika, przestrzeganie tajemnicy zawodowej/przywilejów zawodowych prawników oraz wyzwania związane z coraz częstszym wykorzystywaniem narzędzi cyfrowych. Wymiana informacji w tych sprawach powinna być kontynuowana w nadchodzących miesiącach.

Nadchodzące wydarzenia

24 LISTOPADA 2021 R.
Wspólny webinar CCBE - FRA

---

10 GRUDNIA 2021 R.
Sesja plenarna CCBE

---

10 GRUDNIA 2021 R.
Ceremonia wręczenia nagród CCBE w dziedzinie praw człowieka

Wspólny webinar CCBE - FRA

24 listopada w godz. 11.00-13.00 (czasu brukselskiego) [Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej \(FRA\)](#) i CCBE organizują wspólny webinar. Jego celem jest przedstawienie informacji na temat Karty Praw Podstawowych UE i jej zastosowania na poziomie krajowym, jak również informacji na temat materiałów, bazy danych i kursów e-learningowych FRA. Więcej informacji na temat programu i rejestracji można znaleźć na [stronie internetowej CCBE](#).

WEBINAR

FRA resources regarding the
EU Charter of Fundamental Rights

 24 November 2021 | 11.00 - 12.45 (Brussels time)

Event will take place in English - No simultaneous interpretation

[JOIN US](#)

Rada Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy

Głos europejskich prawników

Rue Joseph II, 40/8 - B-1000 Bruksela | +32 (0)2 234 65 10 | ccbe@ccbe.eu
ccbe.eu | [Twitter](#) | [LinkedIn](#) | [Facebook](#) | [YouTube](#)